Eläkeläisliittojen etujärjestö EETU ry - Pensionärsförbundens intresseorganisation PIO rf

Lausunto vanhusasiavaltuutun kertomuksesta eduskunnalle 2024

https://www.eetury.fi

https://www.facebook.com/eetury

EETU PIO Eläkeläisliittojen etujärjestö EETU ry
Pensionärsförbundens intresseorganisation rf

EETU PIO Eläkeläisliittojen etujärjestö EETU ry
Pensionärsförbundens intresseorganisation rf

Mikä EETU?

- Eläkeliitto ry
- Eläkeläiset ry
- Eläkkeensaajien keskusliitto EKL ry
- KRELLI, Kristilliset eläkeläiset ry
- Svenska pensionärsförbundet rf
- Kansallinen senioriliitto ry

- Järjestö toimii kuuden valtakunnallisen eläkeläisjärjestöjen yhteenliittymänä eläkeläisten ja ikäihmisten taloudellisten ja sosiaalisten etuuksien ja oikeuksien parantamiseksi.
- Toimimme mm. eläkettä saavien edunvalvojana ja eläkkeellä olevien yhteiskunnallisen arvostuksen kohottamiseksi
- Järjestöjen yhteinen jäsenmäärä on noin 250 000. Vuonna 2024 puheenjohtajajärjestönä toimii Kansallinen senioriliitto

Palveluasumisen puutteet ja ikääntyneiden asuminen

Yleisiä huomioita palveluasumisesta

- Yksityisiä palveluita on tarjolla, mutta harvalla eläkeläisellä on varaa hankkia palveluasumista yksityisiltä markkinoilta. Mitä tapahtuu siinä tapauksessa, jos kustannukset nousevat liian korkeiksi?
- Painopiste on siirtynyt laitoshoidosta kotihoitoon. Jatkossa yhä useampi muistisairas on etähoidossa omassa kodissaan.
- Ongelmallista palveluasumista tarvitsevan näkökulmasta on se, että hyvinvointialueet ovat kiristäneet lakisääteiseen ympärivuorokautiseen hoivaan pääsyä. Liian moni joutuu odottamaan liian pitkään.
- Isona puutteena pidämme myös sitä, että palvelutalojen väleillä on suuria laadullisia eroja.

EETU PIO Eläkeläisliittojen etujärjestö EETU ry
Pensionärsförbundens intresseorganisation rf

Palveluasumisen puutteet ja ikääntyneiden asuminen

Toimenpide-ehdotukset

- Ikääntyneitä osallistetaan jo (kaavoitus, viihtyisyys, arjen tarpeet, jne.) suunniteltaessa palvelutaloja ja kehiteltäessä toimintaa.
- Jo pienillä asioilla voidaan tehdä merkittäviä parannuksia, esimerkiksi järjestämällä riittävästi ulkoilua niille palvelutalon asukkaille, jotka tarvitsevat enemmän tukea ja apua.
- Kuntien ja hyvinvointialueiden vastuunjako selkeämmäksi, varsinkin tilanteessa, kun hoitopaikat vähenevät ja muistisairaiden määrä kasvaa.
- Hankinnoista ja ostopalveluissa painotetaan hinnan rinnalla laatua.

EETU PIO Eläkeläisliittojen etujärjestö EETU ry
Pensionärsförbundens intresseorganisation rf

Vanhusneuvostojen rooli

Yleisiä huomioita

- Osassa kuntia ja hyvinvointialueita vanhusneuvostoille on myönnetty puhe- ja läsnäolo-oikeus kunnan- ja aluevaltuuston kokouksiin ja mahdollisesti osaan lautakuntien kokouksia.
- Monessa kunnassa ja hyvinvointialueella vanhusneuvoston ja valmistelevien virkamiesten sekä poliittisten päättäjien välinen vuorovaikutus jää ohueksi.
- Mielipidettä saatetaan kysyä siinä vaiheessa, kun valmisteluprosessi on jo pitkällä.

EETU PIO Eläkeläisliittojen etujärjestö EETU ry
Pensionärsförbundens intresseorganisation rf

Vanhusneuvostojen rooli

Toimenpide-ehdotukset

- EETUn mielestä kuntien ja hyvinvointialueiden vanhusneuvostojen toimintaedellytyksiä tulee vahvistaa luomalla paremmat kansalliset toimintamallit ja lainsäädäntö, jotta jokaisella vanhusneuvostolla on suosituksen mukainen mahdollisuus osallistua päätöksentekoon.
- Kuntien ja hyvinvointialueiden vanhusneuvoston edustajalle esimerkiksi puhe- ja läsnäolo-oikeus valtuuston kokouksiin.

EETU PIO Eläkeläisliittojen etujärjestö EETU ry
Pensionärsförbundens intresseorganisation rf

Digitalisaatio ja palveluiden saatavuus sekä tavoitettavuus

Tilastokeskuksen kyselyn (2023) mukaan 75–89-vuotiaista vain neljällä prosentilla on paremmat kuin perusdigitaidot. ”Osaa hoitaa pankkiasioita, hakea työpaikkaa, tehdä verkko-ostoksia, käyttää toimistosovelluksia, osaa käyttää sähköpostia ja pikaviestimiä, osaa googlata ja lukea uutisia.”

Käytännön haasteet digitaidottoman arjessa

- Pankkiasiointi (verkkopankissa asioiminen / tunnistautuminen)
- Viranomaisasiointi (mm. OmaKanta, Omavero, henkilökortin uusiminen)
- Tarpeellisten puhelin- ja muiden yhteystietojen löytäminen (esim. ajanvaraukset terveyspalveluihin)
- Tuotteiden ja palveluiden hankinta on siirtynyt verkkoon (mm. matkaliput, teatteri-, elokuva-, konsertti- tms. liput)

EETU PIO Eläkeläisliittojen etujärjestö EETU ry
Pensionärsförbundens intresseorganisation rf

Toimenpide-ehdotukset

- **Julkinen sektori**
  - Digitaalisen opastuksen ja ohjauksen välillä tehdään lainsäädännössä selkeästi määritelty vastuunjako hyvinvointialueiden ja kuntien välillä.
  - Kuntiin digiopastus ja neuvontapisteet (esim. kirjastot).
  - Hyödynnetään myönteisiä kokemuksia muista Pohjoismaista.
- **Muu lainsäädäntö**
  - Toisen puolesta asiointi ja tuettu asiointi tarvitsevat kansallisen tason sääntelyä.
  - Valtion tunnistussovellus, jotta pankkitunnuksia ei tarvitsisi enää tunnistautumiseen.

EETU PIO Eläkeläisliittojen etujärjestö EETU ry
Pensionärsförbundens intresseorganisation rf

Toimenpide-ehdotukset

- **Järjestöt**
  - Järjestöt ja julkinen sektori yhdessä nostamaan ikääntyneiden digitaitoja. Ensisijainen vastuu kuitenkin julkisella sektorilla.
  - Eläkeläisjärjestöillä toimintaa lähes kaikissa Suomen kunnissa.
  - Vapaaehtoisten digineuvojien resurssit hyötykäyttöön
  - Edellytyksenä on, että järjestöjen/vapaaehtoistyön toimintavalmiudet turvataan.

EETU PIO Eläkeläisliittojen etujärjestö EETU ry
Pensionärsförbundens intresseorganisation rf

Muistutus: Vapaaehtoistoiminnan merkitys hyvinvoinnille Suomessa

- Eri laskelmien mukaan vapaaehtoistyön arvo on vuosittain lähes 3,2 miljardia euroa, eli 1,3 prosenttia BKT:n arvosta.
- Laskelma tekee näkyviksi muiden ihmisten hyväksi tehdyn palkattoman työn ja merkityksen hyvinvoinnille -> järjestöjen toimintaedellytyksiä ei pidä heikentää.
- Mikäli STEA-avustusten leikkaukset kohdistuvat ikääntyneiden parissa toimiviin järjestöihin, vaikuttaa tämä kielteisesti mm. niihin toimiin, joilla voidaan parantaa ikääntyneiden digitaitoja.
- Järjestöjen ja kokemusasiantuntijoiden osaamisen hyödyntäminen päätöksenteon valmistelussa.
- Selkeyttä kuntien ja hyvinvointialueiden sote-avustuskäytäntöihin.

EETU PIO Eläkeläisliittojen etujärjestö EETU ry
Pensionärsförbundens intresseorganisation rf

Kiitos!

EETU PIO Eläkeläisliittojen etujärjestö EETU ry
Pensionärsförbundens intresseorganisation rf